

Kvalitetsregister för prostatacancer

Nyhetsbrev för Södra sjukvårdsregionen år 2009

Utgivet av Sydsvenska prostatacancergruppen i samarbete med Onkologiskt centrum i Lund

Antalet nya fall av prostatacancer minskar

Registreringen i Nationella prostatacancerregistret (NPCR) startade 1996 och sedan 1998 deltar samtliga regioner. Registreringen sker vid respektive onkologiskt centrum. Regionalt onkologiskt centrum i Uppsala/Örebroregionen har ansvar för den nationella sammanställningen (www.roc.se). Representanter från Södra sjukvårdsregionen i NPCRs styrgrupp är urologerna Ola Bratt (Helsingborg) och Göran Ahlgren (Malmö), som ansvarar för den regionala registreringen tillsammans med Thomas Högberg, Oskar Hagberg och Christina Nilsson vid Onkologiskt Centrum i Lund.

NPCR möjliggör analys av sjukdoms- och behandlingsspektra i olika delar av landet för utvärdering och planering av sjukvården, samt för forskningsändamål. År 2008 utökades registreringen till att omfatta en mer detaljerad beskrivning av kurativt syftande behandlingar, inklusive en patientenkät för registrering av biverkningar och en femårsuppföljning av patienter under 70 år med lokaliserad sjukdom.

Ett nytt nyhetsbrev!

Fram till förra året har vi årligen gett ut en omfattande skrift med tabeller och diagram baserade på uppgifterna i det regionala registret. I år har vi beslutat oss för att istället sammanfatta de viktigaste fynden i ett nyhetsbrev, med förhoppningen att detta ska nå fler. Detta första nyhetsbrev beskriver patienter som diagnostiserats i Södra sjukvårdsregionen år 2008 och den regionala utvecklingen under de senaste åren. Rapporten baseras på de 1728 fall som inrapporterades 2008, vilket motsvarar en täckningsgrad på 99,3 %.

Ökningen av antalet nya fall har vänt

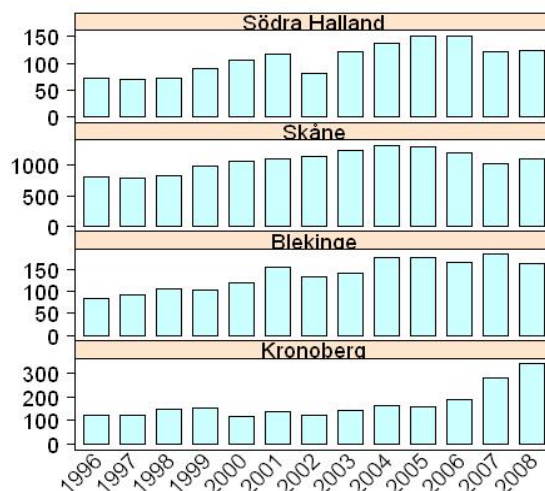
Under 1990-talet och början av 2000-talet ökade antalet män som fick diagnosen prostatacancer kraftigt. Antal nya fall i regionen nästan fördubblades från 1082 fall år 1996 till 1809 fall år 2004. Efter år 2004 avstannade utvecklingen och år 2007 såg vi en klar minskning av antalet nya fall till 1631. En viss ökning till 1728 fall 2008 orsakas av en kraftig ökning i Kronobergs län. (Figur 1).

Orsaken till den stora ökningen fram till år 2004 var huvudsakligen en ökad diagnostisk aktivitet med blodprovet PSA, men även ett ökande antal äldre män i befolkningen spelade in. Att antalet nya fall nu minskar tolkar vi som att man fram till år 2004 hittade ett stort antal prostatacancer

som utan PSA-testning skulle ha diagnostiserats några år senare. När dessa "prevalenta fall" i befolkningen väl var hittade under de första åren med utbredd PSA-testning, blev det färre fall kvar att hitta under de kommande åren. Fortfarande är prostatacancer den absolut vanligaste cancerformen i Sverige och utgör en tredjedel av all cancer bland svenska män.

En liknande utveckling av antalet nya fall av prostatacancer såg man i USA, men ett decennium tidigare än i Sverige. I USA började den manliga befolkningen PSA-testas i stor omfattning redan i början av 1990-talet, medan detta skedde i Sverige först omkring millennieskiftet.

Figur 1: Antal nya fall av prostatacancer.

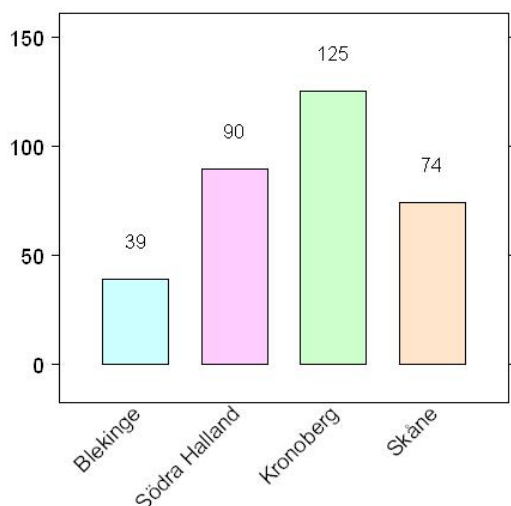
PSA-testning av symptomfria män

Det finns ingen allmän rekommendation om att män ska erbjudas PSA-test för tidig diagnostik av prostatacancer, så kallad screening. Orsaken är att man ännu inte vet om fördelarna överväger nackdelarna. Däremot anger Socialstyrelsen att män som själva önskar testning ska erbjudas information om för- och nackdelar för att sedan genomgå PSA-prov om de så önskar. Detta kallar vi för en riktad hälsokontroll. Figur 2 visar hur vanligt det är i de olika länen med prostatacancer diagnostiserad efter hälsokontroll, korrigerat för befolkningens storlek och ålder.

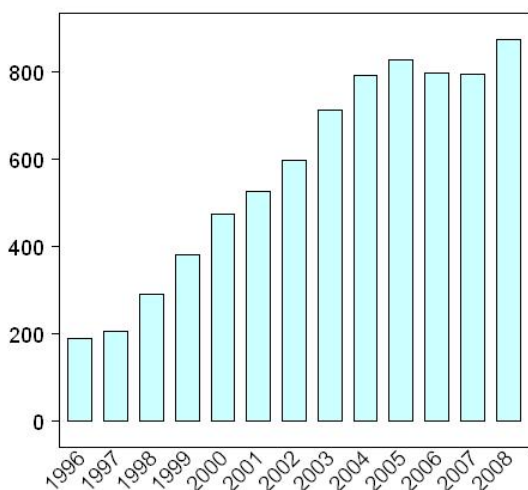
När prostatacancer diagnostiseras hos symptomfria män är PSA-värdet vanligen mellan 3 och 10 µg/l. I Figur 3 ser man att antalet nya fall i regionen med PSA-värden i detta intervall

ökade kraftigt mellan 1997 och 2004, för att därefter vara konstant. Antalet nya fall med PSA-värden under och över detta intervall har varit tämligen konstant de senaste åren. Det innebär att PSA-testningen hittills huvudsakligen lett till diagnos av sådan prostatacancer som annars inte hade diagnostiserats på flera år.

Figur 2: Åldersstandardiserad incidens 2008 per 100 000 män för dem med hälsoundersökning som orsak till diagnos.

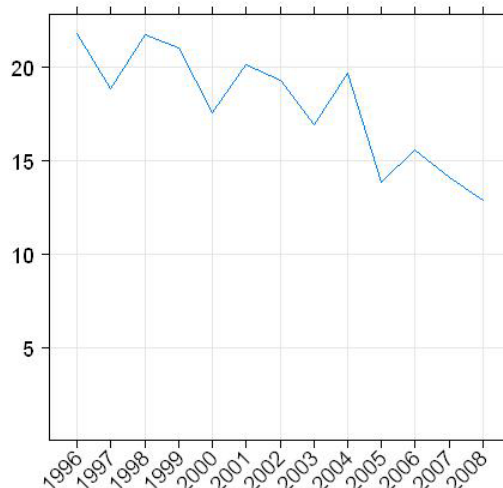
Figur 3: Antal fall av prostatacancer med PSA-värde mellan 3 och 10 µg/l efter diagnosår.

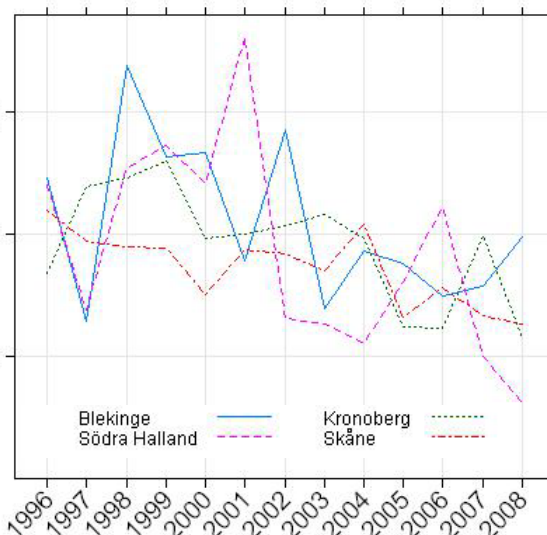
Metastaserad prostatacancer minskar

Som en effekt av den allt aktivare diagnostiken av tidig prostatacancer minskar antalet patienter som har spridning till skelettet vid diagnos. Eftersom de allra flesta patienter som har PSA-värden över 100 µg/l har en spridd sjukdom har denna grupp adderats till dem med påvisade skelettmetastaser (Figur 4 och Figur 5). Figur 4 visar den åldersstandardiserade incidensen (antalet nya fall korrigerat för befolkningens storlek och ålder) i hela regionen, medan Figur 5 visar fördelningen mellan de olika landsting.

Figur 4: Skelettmetastaser (M1 samt MX med PSA >100 µg/l) per 100 000 män efter år.

Figur 5: Skelettmetastaser (M1, MX eller PSA >100 µg/l) per 100 000 män efter år och län.

Kommentar: All åldersstandardisering är gjord med alla män i Sverige 2000 som referenspopulation (ettårsklasser).

Sammanfattning

Den tidigare kraftiga ökningen av nya fall av prostatacancer i södra Sverige har avstannat och till och med ersatts av en minskning de allra senaste åren, med undantag för Kronobergs län. Prostatacancer diagnostiseras i allt tidigare stadium till följd av PSA-testning av män utan symtom på sjukdomen. Som en följd av detta minskar antalet patienter med metastaser vid diagnos. Kvalitetsregistret kommer att förbli ett viktigt instrument för övervakning av trender inom prostatacancersjukvården. Den utökade registreringen från 2008 kommer också att i ökande grad medge en värdering av kvaliteten i omhändertagandet av denna patientgrupp.

Kontaktperson: Ola Bratt, ola.bratt@skane.se